

ทฤษฎีว่าด้วยความผิดแปลกสภาวะของคาร์ล มาร์กซ์ (ต่อ)

2. ที่มาของความผิดแปลกสภาวะ

ความเป็นมาดั้งเดิม

มาร์กซ์เคยกล่าวย้อนหลังไปถึงสังคมสมัย
บุพกาลเกี่ยวกับปัญหาความผิดแปลกสภาวะตามที่
ได้เคยกล่าวถึงไว้แล้วใน “คำขู่” ดังข้อ
ความที่ว่า “... ในสมัยแรกเริ่มของพัฒนาการ
(สมัยชุมชนบุพกาล) บั๊จเจกชนคนหนังกุเหมือน
จะมีการพัฒนาที่สมบูรณ์กว่า เพราะว่าเขา
ไม่ได้ทำให้สัมพันธ์ภาพต่างๆ ของเขามีความสม
บูรณ์เต็มที่ขึ้นมา หรือไม่ก็ยังไม่ได้ออกดงมันขึ้น
มา จนมันกลายเป็นอำนาจและความสัมพันธ์
ทางสังคมที่เด่นชัด อยู่ตรงข้ามกับตัวของ
เขาเอง

“มันเป็นเรื่องเหลวไหลที่จะหันกลับไป
หาความสมบูรณ์ดั้งเดิมแรกนั้น เท่ากับ
ที่จะมีความเชื่อนมว่า ประวัติศาสตร์อันว่าง
เปล่าโดยสิ้นเชิงนั้นมาหยุดนิ่งอยู่กับที่ ไม่ได้พัฒนา
ไปข้างหน้า”¹²

คำกล่าวของมาร์กซ์นี้ มีความหมายที่ชัดเจน
อยู่ว่า ในสมัยบุพกาลนั้น ความสัมพันธ์ทาง
สังคมยังไม่ได้มีการพัฒนาจนขั้นต้น ชับ ช้อน ขึ้น
มา หมดลักษณะสำคัญอย่างงักคือสังคม ดังกล่าว
ยังไม่ใช้สังคมผลิตสินค้า และก็ยังไม่ได้บูชา
สินค้าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ (commodity fetishism)
อย่างในสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ เมื่อบมองเฉพาะ

ด้านที่กล่าวมา ในแง่ของความผิดแปลกสภาวะ
ก็ย่อมไม่มีปัญหาที่ว่า ชุมชนบุพกาลย่อมจะไม่มี
ปัญหาความผิดแปลกสภาวะอย่างสับสน ชับ ช้อน
ดังเช่นในสังคมทุนนิยม ไม่ว่าจะในสมัยของ
มาร์กซ์หรือสมัยของเรา อย่างไรก็ดี ความที่กล่าว
มานี้ก็ไม่ได้หมายความว่า สังคมสมัยบุพกาลนั้นๆ
จะปราศจากความผิดแปลกสภาวะเสียเลย โดยสิ้น
เชิง ในทฤษฎีของมาร์กซ์ตั้งแต่ในปัจจุบันสังคม
ดังกล่าวก็นับว่ามีความผิดแปลกสภาวะอยู่ อัน
เป็นความจำเป็นตามเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์
ดังทฤษฎีของ โนแวนกล่าวไว้ดังนี้

ในสังคมบุพกาลบั๊จเจกชนมีส่วนเสริมสร้าง
แรงงานทางสังคมอย่างตรงตัว เขาเข้าร่วม
ด้วยโดยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเต็มที่
ภายในสภาพแวดล้อมทางสังคมของเขาแต่
ทว่าถ้าดูเหมือนว่าเขาจะ “พัฒนาไปได้
อย่างสมบูรณ์” ก็เป็นเพียงเพราะเหตุที่ว่า
ขอบข่ายแห่งความ ต้องการมี จำกัดอย่างย่ง
ซึ่งเขาย่อมตระหนักได้ดีตามความเป็นจริง,
ความยากจนทางวัตถุของสังคม, ความหมัด
สนหนทางโดยสิ้นเชิงของมนุษย์เมื่อเผชิญ
หน้ากับพลังต่างๆ ของธรรมชาติที่ก่อแหล่ง
ที่มาของความผิดแปลกสภาวะ, โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ความผิดแปลกสภาวะทางสังคม

* เริ่มลง “คำขู่” และ บทที่ 1 ความเป็นมาของความผิดแปลกสภาวะ ตอน 1 ปัญหาการศึกษาข้อเขียน
ของมาร์กซ์ ในฉบับที่ 1 เล่ม 5-6

(ที่มีต่อศักยภาพทางกวีตีของมนุษย์),
ทางอุดมการณ์และทางศาสนา¹³

นี่คือที่มาตั้งแต่เดิม ของ ความผิด แปลก
สภาวะภายในสังคมมนุษย์สมัยยุคกลาง ในเมื่อ
ผลิตภาพของแรงงานทางสังคมยังมี พัฒนาการอยู่
ในระดับต่ำ ความไม่รู้ไม่เข้าใจปรากฏการณ์
ของธรรมชาติ ที่บางครั้งเป็นภัยใหญ่หลวงต่อ
ชุมชน อาทิ พายุ น้ำท่วม ฯลฯ ซึ่งความ
จริงก็คือความผิดแปลกสภาวะของ มนุษย์ ที่มี ต่อ
ธรรมชาตินั่นเอง ความเป็นมาดังกล่าวนี้มีความ
คลาดเคลื่อนเนื่องมา จนถึงยุคสมัยของการบูชา
รูปปั้น อธิปไตย นักจิตวิทยาโลกกล่าวไว้ว่า
“จินตภาพโดยส่วนรวมของความผิดแปลกสภาวะ
นี้...ปรากฏในพระคัมภีร์เก่า(Old Testament)
อันเป็นจินตภาพที่ว่าด้วยการบูชารูปปั้น

“สารัตถะของสังคมศาสตร์ทางกรีกโรมัน
เรียกว่า ‘การบูชารูปปั้น’ นั้น ไม่ใช่เป็นเพราะ
มนุษย์เทิดทูนบูชาเทพเจ้าหลายองค์แทนที่จะเป็น
พระเจ้าองค์เดียว หากแต่รูปปั้นต่าง ๆ นั้น ความ
จริงก็คือผลงานจากมือมนุษย์นั่นเอง มันเป็นส่วน
ของและมนุษย์ยกย่องสรรเสริญ การบูชาสิ่ง
ของนี้ บูชาสิ่งที่เขาเองเป็นผู้สร้างมันขึ้นมา ใน
การกระทำดังนี้ มนุษย์ก็ได้เปลี่ยนตัวเองให้กลายเป็น
เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่ตนเองสร้างขึ้น แทนที่มนุษย์จะได้
มีประสบการณ์ด้วยตนเองในฐานะ บุคคลผู้ สร้าง
สรรค์ มนุษย์ได้สัมผัสกับตนเองก็แต่ด้วยการ
บูชารูปปั้น มนุษย์กลายมาด้วยความ ห้างเหิน
(estrane) จากพลังชีวิตของตนเอง, จากความ
มั่นคงแห่งศักยภาพต่าง ๆ ของตนเอง และได้

สัมผัสกับตนเองก็แต่โดยการยอมสยบทางอ้อมคือ
ชีวิตที่แท้จริงที่อยู่ในรูปปั้นต่าง ๆ เท่านั้นเอง

“ความปราศจากชีวิตและความว่างเปล่า
ของรูปปั้นแสดงออกในพระคัมภีร์เก่า... นัยนี้
พวกเขามือยแต่ก็หาได้เห็นไม่ หูพวกเขามือย
แต่ก็หาได้ยินไม่ ฯลฯ ยังมนุษย์ถ่ายทอดอำนาจ
ของเขาเองไปให้แก่รูปปั้นมากเพียงไร มนุษย์
ก็ยังมีอำนาจน้อยลงเพียงนั้น และมนุษย์ก็ยังคง
ตั้งรูปปั้นนั้นมากยิ่งขึ้นด้วย ด้วยเหตุนี้ รูปปั้น
จึงได้ขโมยไปให้มนุษย์ปลดปล่อยบาปที่มี มา แต่
ดั้งเดิมเพียงแต่ในส่วนน้อยนิดของเขาเท่านั้น รูป
ปั้นต่าง ๆ อาจมีลักษณะเหมือนพระเจ้า, เหมือน
รัฐ, เหมือนศาสนา, ควบคูล, ทรัพย์สินสมบัติ
ต่าง ๆ การบูชารูปปั้นนั้นเป็นการเปลี่ยนรูปที่บูชาได้
มันไม่จำเป็นเลย ที่จะมียุคใดในรูปแบบต่าง ๆ
อย่างที่เรียกกันว่าความหมายในทางศาสนา การ
บูชารูปปั้นคือ การบูชาอะไรบางอย่างเสมอ
มาซึ่งสิ่งที่บูชาในมนุษย์ได้นำเอาพลังสร้างสรรค์
ของตนได้ลงไป และซึ่งในบัดนี้ เขาก็ได้ยอม
สยบต่อมันเสียแล้ว แทนที่จะทำให้ตนเองได้มี
ประสบการณ์ขึ้นมา จากการ กระทำ ในทาง สร้าง
สรรค์ของตน”¹⁴

เฉพาะคำว่า “ความผิดแปลกสภาวะ” นี้
ศาสตราจารย์สตรีคเกอร์กล่าวว่า โดยตัวของมันเอง
แล้วเป็นคำเก่าแก่ ปรากฏมาแต่ดั้งเดิมโดยมี
ความหมายในทางศาสนา อย่างข้อความที่ว่า
“มีความผิดแปลกสภาวะต่างหากออกมาจากพระผู้
เป็นเจ้า”¹⁵ ดร. เมสซารอสกีได้ให้ทรรศนะ
ว่า “ในเบื้องแรก เราจำเป็นต้องพิจารณาถึง

ความเศร้าโศกเสียใจอันเนื่องมาจาก มีความคิดแปลกต่างหากออกมาจากพระเจ้า (หรือ "ไม่เป็นที่โปรดปรานของพระองค์เสียแล้ว") อันเป็นมรดกที่ร่วมกันของนิกายทางศาสนาทั้งยูดาห์และคริสต์ศาสนา

"กล่าวกันว่า ระเบียบแบบแผนอันศักดิ์สิทธิ์ของพระผู้เป็นเจ้าถูกล้มละเมิด มนุษย์มีความคิดแปลกต่อตัวเอง ต่างหากออกไปจาก 'วิถีทางของพระเจ้า' ไม่ว่าจะเป็นอย่างง่ายดายอย่าง 'ความชั่วของอาดัม (มนุษย์คนแรกที่เป็นคนเหี้ย)' หรือหลังจากนั้นต่อมา (ซึ่ง คริสเตียนเมสซารอส อ้างถึงคำจาก Paradise Lost ของมิลตันในบรรพบทที่เก้า) 'การบุชารูปมารร้ายของอูนาจกรยูด้า อันเป็นความคิดแปลกสภาวะ' หรือหลังจากนั้นอีกเช่นกัน จากพฤติกรรมของ 'คริสต์ศาสนิกชนที่มึนงงจากความคิดแปลกสภาวะต่างหากออกมาจากชีวิตของพระผู้เป็นเจ้า' การกีดกันของพระผู้มาโปรดคนต่างชาติได้แก่การช่วยให้มนุษย์พ้นออกจากห้วงหายนะแห่ง สภาวะของความคิดแปลกในตนเอง ซึ่งมนุษย์เองเป็นผู้นำมาสู่ตนเอง

"แต่ตามที่กล่าวมานั้นเป็น ความ คล้ายคลึงกันเท่าที่จะมีเหมือนกันในปัญหาต่างๆ ที่ว่าด้วยศาสนาบูดาห์และศาสนาคริสต์ ความแตกต่างกันที่ผลใหญ่หลวงและกว้างขวางยังคงมีอยู่ในด้านอื่นๆ อยู่ก็ เพราะในรูปแบบอันเนื่องมาจาก อุดรภาพของพระผู้มาโปรด ซึ่งเข้ามาแทนที่ความคิดแปลกสภาวะ (the messianic transcendence of alienation) ที่สามารถมองเห็นได้

นั้นไม่ใช่เรื่องปราศจากความสำคัญใดๆ 'จงจำไว้' นักบุญพอล สาวกผู้เผยแพร่อนุศาสน์กล่าวว่า 'เราเข้ามาโดยปราศจากพระคริสต์, มีความคิดแปลกต่างหากออกไปจากกองประชากรแห่งอิสราเอล และเป็นคนแปลกหน้าแห่ง พันระ สัญลักษณ์ระหว่างพระองค์กับมนุษย์, ปราศจากความหวัง, ปราศจากพระเจ้าในโลก แต่บัดนี้ ในองค์พระคริสต์ซึ่งเสด็จเจ้าซึ่งในบางโอกาสอยู่ไกลออกไป ก็ได้ถูกนำเข้ามาใกล้แล้ว โดยพระโลหิตของพระคริสต์.... เพราะฉะนั้น ในบัดนี้เสด็จไม่ใช่คนแปลกหน้าและชาวต่างชาติอีกต่อไปแล้ว หากแต่เป็นเพื่อนพลเมืองกับนักบุญทั้งหลาย แห่งเลหาสันของพระเจ้า ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานแห่งสาวกผู้เผยแพร่อนุศาสน์และศาสดาพยากรณ์ พระองค์เองคือคริสตจักรทรงเป็นสดมภ์สำคัญ ในบรรดาผู้ซึ่งประกอบขึ้นเป็น โครงอันเหมาะสมเจาะ ของตัวอาคารที่เติบโตขยายตัวขึ้นมาด้วยกันจนเป็นวิหารศักดิ์สิทธิ์ในองค์พระผู้เป็นเจ้า ในบรรดาผู้ที่เจ้าเองก็ถูกสร้างขึ้นมาร่วมด้วย เพื่อให้เป็นที่ประทับของพระผู้เป็นเจ้าโดยทางพระวิญญาณ'"

ดังนั้น คริสต์ศาสนา ในทางสากลก็ได้ประกาศถึงการแก้ปัญหาโดยทาง จินตนาการ ทว่าด้วยความคิดแปลกสภาวะในตนเองของ มนุษย์ในรูปของ "รหัสยะธรรมของพระคริสต์" รหัสยะธรรมนี้ได้ สมมติ เอา การ กลับพื้น คนไม่ศรัทธาจากความขัดแย้งต่างๆ ทำให้กลุ่มชนเป็นปฏิปักษ์ซึ่งกันและกันโดยต่างก็ถือว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็น "คนแปลกหน้า" "คนต่างชาติ" "ศัตรู" กรณีไม่ได้เป็นแต่เพียงการสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบแห่ง

การต่อสู้ทางสังคมโดยเฉพาะรูปแบบหนึ่งเท่านั้น หากแต่ยังสะท้อนถึง “การแก้ปัญหา” อย่างเร้นลับซึ่งชักจูงใจให้มารักเขียนชน¹⁶ ดังนี้

ศาสนาคริสต์ เป็นความคิดอันล้ำลึกของศาสนา ยศหา ศาสนายศหาคือการเอาศาสนาคริสต์มาใช้ ในทางปฏิบัติร่วมกันแต่ถว้นำเอามาใช้จนกลายมา มีลักษณะทั่วไปดี เมื่อภายหลังจากศาสนาคริสต์ ในฐานะศาสนาที่ได้พัฒนาแล้ว ในทางทฤษฎี โดยสมบูรณ์ โดยสามารถบรรลุถึงความผลึกแปลก สภาวะของมนุษย์ที่มคอบมนุษย์เอ และหมคอ ธรรมชาติ

มีแสดงขนแทนนทศาสนายศหาบรรลุถึงการครอบ ครองโดยสากลและทำให้มนุษย์หมคความผลึกแปลก สภาวะ และ ธรรมชาติ หมคความผลึก แปลกสภาวะ กลายมาเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่ชายได้, คงมีความผลึก แปลกสภาวะอยู่ได้ และก็ต้องเป็นทาสของความ ต้องการที่เห็นแก่ตัวและการค้าขาย¹⁷

ทุกสิ่งทุกอย่างขายได้

จากข้อสรุปของมารักเขียน เองทำให้เราได้ ความตามมาจากประสบการณ์ในประวัติศาสตร์ว่า โดยที่ศาสนจักร ไม่อาจแยก ออกจากอาณาจักรได้ จินตภาพ ที่ ว่า ด้วย ความ ผลึก แปลกสภาวะ ในทาง ศาสนาที่มมาแต่ดั้งเดิมก็ได้ กลายมาเป็น เรื่องทาง โลกของชนทุกท จนกระทั่งบรรลุถึงชนทมีการชน ขันได้อย่างเป็นรูปธรรมว่า “การค้าขายกันได้” ในเบื้องแรกนั้น การที่ศาสนา กลายมาเป็นเรื่อง ทางโลกนี้ ก็ได้กำหนดมาภายในเปลือกของ ศาสนานเอง แนวโน้มที่ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่าง กลายมาเป็นของที่ขายได้นั้นไม่มีสิ่งใดจะสามารถ ยับยั้งมันไว้ได้เลย ไม่ว่าจะโดยปัญญาจากสรวง สวรรค์ตามที่อ้างว่าไม่ (มันเป็น) “สิ่งที่ไม่อาจโอน ให้แก่กันได้” ทั้งว่ามันจะมีความ “ศักดิ์สิทธิ์” เพียงใด....¹⁸ ในสมัยของกัสนคปาปาจูเลียส

ที่ 2 และถื่อที่ 10 มีทั้งการขายตำแหน่งใน สถาบันทางศาสนาและการขายใบไถ่บาป (ค.ศ. 1300) ต่อมา การใช้เงินไถ่บาปยังพัฒนาต่อไป อีก โดยอาจใช้เงินไถ่บาปนี้ครอบคลุมไปถึงผู้ ตายที่กำลังชำระวิญญานของคนอยู่ในไฟชำระบาป (Purgatory) หมายความว่า ขอให้มีเงินเสีย อย่าง ไฟชำระบาปเองก็ยังไม่สามารถจะทำอะไร ได้!

นวนิยายเรื่อง Melmoth ของบัลซัคก็ ได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดแจ้งถึงการเขียนค่อ สภาวะของ สังคม ที่ แม้ว่าจะเป็นเรื่องทาง โลกไป แล้วโดยสิ้นเชิง แต่กลับปรากฏว่า มีการอ้าง ถ้อยคำของพระจิตอันศักดิ์สิทธิ์กันในตลาดหุ้น¹⁹

ในจุลสารของโทมาส มินเชอร์ที่โจมตีมารคิน ลูเธอร์ก็ได้อธิบายว่า มันเป็นเรื่องที่ไม่อาจทนทาน ได้อีกต่อไปแล้ว “ในเมื่อสัตว์ทุกชนิดได้กลายมา เป็นทรัพย์สินไป-ปลาในน้ำ, นกในอากาศ, พืชพันธุ์ ต้นไม้ในดิน”²⁰ ในการมองลึกเข้าไปสู่ ภายในตามทีกล่าวมานี้ ไม่ว่าจะเป็นการสะท้อน ถึงธรรมชาติ ภายใน ของ การ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตาม วิถีทาง ที่มันเบนไป อย่างลึกซึ้งและ ตรงตาม ความเป็นจริงเพียงไร มันก็ยังคงเป็นแค่ความ เหนือพ้นเท่านั้น การประท้วงที่เปล่าผลทมองเห็น ได้จากการมองการณ์ไปข้างหน้าทแต่สนหวังใน การปฏิเสธ อนาคตอันเป็นไป ได้ของ สังคม สิ้นค้า ในยุคสมัยแห่งการอุปคณมาอย่างพิสดารของลัทธิ ทุนนิยม จินตภาพทางอุดมการณ์ที่ครอบงำอยู่ จำเป็นต้องเป็น จินตภาพทาง อุดม การณ ที่เขา ถอ เอาเจตนาคติ ที่ขยันขัน สนับสนุน คือ แนว โนม์ ทาง ภาวิสัยแห่งพัฒนาการ (ของทุนนิยม)

ในเงื่อนไขต่าง ๆ ของสังคมศักดินา อุปสรรคที่ขัดขวางความก้าวหน้าของ “จิตใจทุนนิยม” ตามทอมป์สันก็เช่น “ข้าทาสไม่อาจโอนกรรมสิทธิ์โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้านายได้” (อาคม ธรรม) หรือ “กระฎุมพีไม่อาจโอนกรรมสิทธิ์สิ่งของต่าง ๆ ของชุมชนโดยปราศจากความยินยอมของกษัตริย์ได้” (ศตวรรษที่สิบสาม) อุดมการณ์สูงสุดอยู่ที่ว่า ทุกคนต้องสามารถ “ให้และโอนสิ่งซึ่งเป็นของตนได้” (ศตวรรษที่สิบสาม) อย่างไรก็ตาม เห็นได้ชัดชัดเจนว่า ระเบียบแบบแผนทางสังคมที่จำกัดให้ “เจ้านาย” มีอำนาจ “ขายข้าช่วงใช้หรือโอนไปได้โดยพิทักษ์กรรม” (ฮอบบ์) ต้องแปลผลอย่างช่วยไม่ได้เลยในเมื่อจำเป็นต้องมี “ความสามารถในการโอนกรรมสิทธิ์กันได้โดยเสรี” ของทุกสิ่งทุกอย่าง – รวมทั้งตัวตนของตนเอง – เนื่องจากจำเป็นต่อการจัดทำเป็นสัญญาทาส ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นคู่สัญญาด้วย ที่คนกษัตริย์กษัตริย์ทั้งหลายเป็นเสาหลักทศกศสิทธิ์เสนาหนงแห่งระเบียบแบบแผนทางสังคมที่ทันสมัยไปแล้ว ก็ได้กลายมาเป็นสิ่งที่ “โอนกรรมสิทธิ์กันได้” ด้วยเหตุนี้พัฒนาการโดยตัวมันเองของสังคมสินค้าก็ได้ก้าวหน้าไปอย่างไม่มีอะไรจะมาสกัดขัดขวางได้²¹

ดังนั้น สมบัติภาพของความผิดแปลกภาวะของมนุษย์จึงอยู่ที่การเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ทุกสิ่งให้กลายเป็นสิ่งที่ขายได้, ที่โอนกรรมสิทธิ์กันได้โดยกลายไปเป็นทาสของ ความ ต้องการ ที่เห็นแก่ตัวและด้วยเล่ห์เพทุบาย²² มาร์กซจึงได้กล่าวไว้ *การขายคือความผิดแปลกสภาวะทางด้านปฏิบัติ* อย่างมนุษย์เรา ครอบงำที่เขายังอยู่ภายใต้การเกาะกุมของศาสนา เขาจะสามารถทำให้ธรรมชาติ อันเป็นสารัตถะ ของ เขากลาย เป็นวัตถุ (Objectify)* ขึ้นมาได้ก็แต่โดยเปลี่ยนให้มันเป็นอะไรบางอย่างที่ *ความผิดแปลก* ต่างหากออกไป อะไรบางอย่างที่ประหลาดเหลือเชื่อ ด้วยเหตุนี้ ภายใต้การครอบงำของความ ต้องการที่เห็นแก่ตัว เขาจึงมีบทบาทแข่งขันในทางปฏิบัติ, และกฤษฎีวัตถุต่าง ๆ ในทางปฏิบัติขึ้นมา ทั้งนี้เพียงแค่นำเอาผลิตผลของเขา, กิจกรรมของเขาให้เข้าไปอยู่ภายใต้การครอบงำของความ เป็นอยู่ที่มีความผิดแปลกสภาวะ แล้วกฤษฎีก็ให้เกิดแก่ความสำคัญอันยิ่งใหญ่ ของสิ่งที่ ดำรง อยู่ เป็น อยู่อย่างผิดแปลกสภาวะซึ่งได้แก่เงิน²³

การทำให้ตัวตนของบุคคลผู้หนึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมขึ้นมา ด้วยการยอมรับว่า “ได้มีการเลือกแล้วอย่างเสรี” ในความเป็นทาสอย่างใหม่

* Objectification (การทำให้เป็นวัตถุ) หมายถึงข้อเขียนธรรมชาติของมนุษย์ในการกำหนดแนวทางของตนในการประกอบกิจกรรมทางการผลิตที่ตนเองกระทำต่อธรรมชาติ ก่อนสมัยมาร์กซ์ คำว่า “การทำให้เป็นวัตถุ” กับ “ความผิดแปลกสภาวะ” ไม่มีการแยกจากกันอย่างเด็ดขาด อย่างไรก็ดี จินตภาพของมาร์กซ์ที่ว่าด้วย Praxis (กิจกรรมทางการผลิต) ทำให้มาร์กซ์ต้องแก้ไขด้วยการแยกคำสองคำนี้ออกจากกัน การทำให้เป็นวัตถุทำให้ส่วนที่มีโอกาสใคร่ครวญด้วยตนเองภายในโลกที่เขาสร้างของเขาขึ้นเอง (Early Writings: Marx (Penguin, 1974) หน้า 431.

- แทนที่ศักดินาแบบเก่า อันเป็นรูปแบบทางการเมืองของความเบียดเบียนที่ได้สถาปนาขึ้นแล้ว และก็ได้กำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาแล้วด้วย - ย่อมจะสามารถก้าวหน้าไปได้บนพื้นฐานของ “ประชาสังคม” ซึ่งลักษณะของมันจะถูกกำหนดโดยบทบาทของเงิน ที่ได้เปิดประตูระบายน้ำให้แก่ “ความเป็นทาสที่ไร้ประโยชน์คือความต้องการที่เห็นแก่ตัว”²⁴

เพราะฉะนั้น ความผิดแปลกสภาวะจึงถูกกำหนดคุณลักษณะโดยการขยายตัวออกไปเป็นสากลของ “ความสามารถในการขาย (มันไป) ได้” (กล่าวคือ ด้วยการเปลี่ยนให้ทุกสิ่งทุกอย่างกลายเป็นสินค้า) โดยการเปลี่ยนมนุษย์ทั้งหมดให้กลายเป็น “สิ่งของ” ดังนั้น ทวักเขาก็เลยกลายเป็นสินค้าอยู่ในท้องตลาด (กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการทำให้ความสัมพันธ์ของมนุษย์มี “ลักษณะที่เป็นรูปธรรม” ขึ้นมา และโดยการทำให้ความเป็นเศษส่วนชิ้นเล็กชิ้นน้อยขององค์กรทางสังคมกลายเป็น “ปัจเจกชนต่างๆ ที่อยู่โดดเดี่ยว” ที่มุ่งมันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันจำกัดและก็เป็นของคนโดยเฉพาะ “ในการเป็นข้าทาสที่ไร้ประโยชน์คือความต้องการที่เห็นแก่ตัว” สร้างความตึงเครียดมาจากความเห็นแก่ตัวของพวกเขาด้วยลักษณะที่ถือประโยชน์เฉพาะตัวเท่านั้น²⁵

มาร์กซจึงได้สรุปว่า “เงินทำให้พระเจ้าทั้งหมดของมนุษย์ ต้อง เต็ม ทรามลง - และก็เปลี่ยนพระเจ้าดังกล่าว ให้กลายเป็น สินค้าด้วยเงินเป็นมูลค่าที่สร้างตัวของมันเองขึ้นมาเป็นสากลของสรรพสิ่ง เพราะฉะนั้น มันจึงได้กระทำการ

ปล้นสะดม โลก ทั้งโลก - ทั้งโลกของ มนุษย์ และธรรมชาติ - ปล้นสะดมมูลค่าโดยเฉพาะของมันไป เงินเป็นสารัตถะที่ห่างเหินแห่งงานของมนุษย์และการดำรงอยู่ของมนุษย์ สารัตถะที่ผิดแปลกสภาวะนั่นเองได้ครอบงำมนุษย์ไว้ และมนุษย์ก็เทอดทูนบูชามันด้วย”²⁶

ทฤษฎีก่อนหน้า เฮเกลและมาร์กซ์

น่าสังเกตว่า ในบรรดานักคิดหรือนักปรัชญาที่อาศัยความคิดแปลกสภาวะก่อนมาร์กซ์ ที่ได้รับความยกย่องทั้งจากนักศึกษา ผู้แอนติมาร์กซ์อย่างศาสตราจารย์ฟลามแนตซ์และนักศึกษา มาร์กซ์อย่างศาสตราจารย์เมสเตอร์ออส เทาเทียมนักคิดออร์ทอด็อกซ์ แม้ว่าจะมีการคัดค้านแตกต่างกันในส่วนปลีกย่อยบางประการ แต่ในการกล่าวถึงข้อคิดของนักคิดที่ยิ่งใหญ่ของฝรั่งเศสท่านศาสตราจารย์ทั้งสองก็แสดงความใกล้เคียงกัน แม้ว่า จะด้วยเหตุผลที่ไม่ตรงกันนัก จึงเห็นสมควรที่จะนำเสนอข้อคิดของรัสเซียในทศวรรษของศาสตราจารย์ทั้งสองนี้ ซึ่ง จะมีส่วน ช่วยให้ความกระจ่างต่อทฤษฎีว่าด้วย ความคิดแปลกสภาวะของมาร์กซ์ไปด้วยในขณะเดียวกัน

ศาสตราจารย์ฟลามแนตซ์เห็นว่า นักคิดที่ยิ่งใหญ่คนแรกของสมัยใหม่ผู้ซึ่งให้บรรดาอธิบายถึงสภาวะของมนุษย์ ในสังคมเหมือนกันกับคำอธิบายว่าด้วยความผิดแปลกสภาวะของมาร์กซ์อย่างเด่นชัดในหลาย ๆ ประการได้แก่รัสเซีย แต่รัสเซียปฏิเสธความมีศรัทธาในความก้าวหน้าทางจิตวิญญูญกับเขาหลายคนมีอยู่ การแก้ไขสภาวะ

ดังกล่าวตามที่เขารับชานี้ แม้ว่าไม่ได้กลับ
 กันไปสู่สภาพธรรมชาติ หรือสภาพทางสังคมก่อน
 หนาน ก็ยังเป็นการจัดตั้งชนของสังคมต่างๆ
 ธรรมดาๆ กวาทเบนอย ทั้งทางเศรษฐกิจและ
 การเมือง ดังนั้น การแก้ไขของเขา แม้ว่าจะไม่
 ถึงกับลดยหลังที่เคย แต่ก็ไม่ใช่ก้าวหน้าเช่นกัน
 อย่างน้อยที่สุดก็ในความหมาย ซึ่งความก้าวหน้า
 เป็นที่เข้าใจกันในขั้นบรรดาศาสนาและอำนาจมนุษย
 ชาติให้โยกย้ายทิศทางขึ้นไปเสียโดยให้แตกต่าง
 ไปจากที่เขาคิดว่ากำลังเบนอยู่ และกมทวงนอย
 เหลือเกินที่วามมนุษยชาติ จะทำตาม คำแนะนำของ
 เขา รัสเซีย - นักเทศน์ผู้นับถือศาสนาเห็นว่า มนุษย์
 เรามักมีความค้อย โดยธรรมชาติ ผู้ - เป็นคนมอง
 การณ์ในด้านร้าย²⁷

ศาสตราจารย์พลามแนตซ์กล่าวไว้

ในอารมณณ์ร่ำฟงของนักเทววิทยา, กวี
 และสามัญชนทั้งหลาย ก็ได้พูดกันถึงมนุษย์
 รวกับว่าหลงทางไปเสียแล้ว ในโลกนี้
 หรือมิฉะนั้นก็ราวกับว่าโลกทั้งโลกกด
 ขเขาอยู่ หรือมิฉะนั้นก็พูดถึงมนุษย์ที่ว่า
 เป็นศัตรูกับตัวของตัวเอง, ตกเป็นเหยื่อ
 แห่งการกระทำของตนเอง มนุษย์ทน
 ความขัดแย้งไม่ลงรอยกับตนเอง และ
 มนุษย์ ในฐานะ เป็นคนแปลกหน้าภายใน
 โลกที่เป็นปฏิปักษ์กับหัวข้อเรื่อง(theme)
 ที่เก่าแก่ เช่นเดียวกับกวนพธรหรือนิยาย
 ที่เล่าสืบต่อกันมา มันเป็นสภาวะอย่าง
 หนึ่งของมนุษย์อันเป็นส่วนหนึ่งของเฮเกล
 กับมาร์กซ์เขยตัง เมื่อคนทั้งสองนี้กล่าว

ถึงความผิดปกติสภาวะ อันเป็นที่คุ้นเคย
 กันมาช้านานแล้วนั้น สำหรับผู้หมองลึก
 เข้าไปภายในก็จะเห็นได้ดังภาวะดังกล่าว
 ที่เผยโคมของมันออกมา

สำหรับ ข้อ คิด ทว่า ด้วย ความ ผิด แปลก
 สภาวะนั้นมีความหมายมากกว่าข้อคิดที่
 ว่าด้วยสภาวะของมนุษย์ - อย่างน้อยที่สุด
 ถ้าสภาวะดังกล่าวได้แก่อารมณณ์หรือความ
 รู้สึกขอมจะต้องมากกว่า ไม่ว่าจะ
 เครื่องเคียด หรือฝังแนบแน่นอยู่เพียงไร
 “สภาพของวิญญาณ” อะไรบางอย่างที่
 เป็นของ “จิตใจ” ในความหมายของ
 เจตนคติที่มีต่อตนเองและสภาพแวดล้อม
 ก็แต่โดยความเป็นอยู่อันชอบด้วยเหตุผล
 ของความสำนึกในตนเองเท่านั้น เฮเกล
 เชื่อมนว่า สภาวะทางวิญญาณของมนุษย์
 ทัมกับความผิดปกติสภาวะถูกเผยให้เห็นใน
 ศาสนาต่าง ๆ หลายศาสนา และก็ไม่มีใน
 ศาสนาใดจะทรงพลังยิ่งไปกว่า ศาสนา
 ยูดาห์กับศาสนาคริสต์ เขามองศาสนา
 เหล่านี้ว่าไม่เป็นเพียงแต่ลักษณะการต่างๆ
 ของความผิดปกติสภาวะเท่านั้น หาก
 แต่ยังมี สภาพ แห่งความผิดปกติสภาวะ
 ของมนุษย์ ที่แสดงออก อย่าง เป็นสัญลักษณ์-
 ลักษณะในหลักเกณฑ์บางอย่างและในนิยาย
 บางเรื่องด้วย เทววิทยา, โดยเฉพาะ
 เทววิทยาในคริสต์ศาสนาได้สังเกตเห็น
 อย่างกว้างขวางถึงสภาวะอันนี้ และ
 เทววิทยาน, ทัมกฤษฎีทางสังคมและ

นักจิตวิทยา มากหลาย ซึ่งใน ทุกวันนยอม
รับกัน (แม้แต่ในบรรดานักกึ่งชาในเรือง
ศาสนาของพวกมัน) ก็ได้แสดงออกถึง
ความทนทานอย่างที่สุดและลึกซึ้งอย่าง
ที่สุดพวกเขามตอตนเองด้วย....

หนึ่งในทฤษฎีทางสังคมในระยะแรกที่สุด
ซึ่งขอกคิดทว่าด้วย ความผิดแปลกสภาวะมี
บทบาทอยู่เป็นส่วนใหญ่ ก็คือ ทฤษฎีของ
รุสโซ ชาวเจ้า (ฟลามันด์ซ์) ก็ได้กล่าว
มาแทบจะทั้งหมดแล้วว่าบทบาทอยู่เป็น
ส่วนใหญ่แต่ก็มองไม่เห็น ทั้งนี้เพราะ
รุสโซไม่มีถ้อยคำอย่างที่เขาเกลียดชัง
เป็น Entfremdung หรือ “ความผิด
แปลกสภาวะ - Alienation” อย่างไม่ก็
รุสโซเองก็มีขอกคิดทว่าด้วยความผิดแปลก
สภาวะนั้นมาเสนออยู่บ่อยครั้ง เมื่อพูดถึง
มนุษย์ในสังคม เพราะโดยสารถะแล้ว
มันเป็นขอกคิด ไม่เฉพาะที่ เกี่ยวกกับมนุษย์
กับสภาวะทางจิตเท่านั้น หากแต่เกี่ยวก
มนุษย์ในสังคม มนุษย์ทต้องทนทุกข์
ทรมานเพราะสังคม ลารุสโซพูดเฉพาะ
เพียงสภาวะทางจิต ก็ะยังไม่มีขอกคิดทว่า
ด้วยความผิดแปลกสภาวะ แม้ว่าเขาจะ
พูดได้อย่างจับจิตจับใจยิ่งกว่า, ตั้งจิตใจ
ยิ่งกว่าเฮเกล หรือมารกษจะคิดขึ้นมา
ได้.... เนื่องจากรุสโซมีขอกคิดทว่าด้วย
มนุษย์ทเลวร้ายเพราะสังคม และขอกคิด
ทว่าด้วยสังคมทส่งผลโดยปราศจากเจตนา
และส่วนใหญ่ โดยความเข้าใจผิดคือ

กิจกรรมนาาประการของมนุษย์ รุสโซมี
ขอกคิดอยู่แล้วทว่าความมนุษย์ต้องคเป็นเหยื่อ
ของสังคม, เป็นเหยื่อของแบบจันแห่ง
พฤติกรรมของมนุษย์, ของการปฏิบัติ
ทางสังคม และการรับเอาขอกคิดต่าง ๆ มา
ซึ่งมนุษย์เองก็ไม่รู้ว่ามันคืออะไรและก็ไม่
สามารถควบคุมมันด้วย

ความเลวร้ายทวจิตคอรุสโซรับนั้น ตาม
รุสโซพูดถึง มันเป็นอย่างกว่าสภาวะทาง
ศีลธรรม และเหนืออนใด มันยังเช่น
สภาวะทางจิตวิทยาและสังคมอีกด้วย มัน
ไม่ได้เป็นเฉพาะแต่การเข้ากำหนดเอาด้วย
มูลเหตุของใจอันชั่วช่าเท่านั้น หากแต่
มันยังเป็นความรสทที่แปลกประหลาดคือ
มนุษย์เรา, คือความเป็นอยู่อย่างชอบ
ด้วยเหตุผล, ทว่าเขาคต้องคเป็นเหยื่อ
แห่งสภาพแวดล้อมของเขาเอง และแม้
แต่เหยื่อของตัวเขาเองด้วย -- เหยื่อของ
สถานการณ์, ความต้องการ, และแม้
แต่กิเลสคัมหาซึ่งก็เป็นสารถะทางสังคม
และซึ่งเขาก็ได้พบว่า มันกคชเขาอยู่ด้วย
ขอกคิดทว่าด้วยความผิดแปลกสภาวะ แม้
จะไม่ใช่ถ้อยคำ แต่ก็ปรากฏอยู่มา
อย่างชง ในข้อเขียน มากหลายของรุสโซ
ใน Discourse on Inequality ใน
หลายค่อหลายส่วนของ Emile และบาง
ส่วนในจดหมายต่าง ๆ ใน La Nou-
vell He'loise²⁸

ในทฤษฎีของศาสตราจารย์เมสซารอต ระบบของรัสเซียเต็มไปด้วยความขัดแย้งกัน บางทีจะมากกว่านักเขียนคนใดในขบวนการ Enlightenment ทั้งหมดด้วยซ้ำไป รัสเซียเองก็ได้เตือนเราอยู่บ่อยๆ ว่า อย่าเพิ่งด่วนสรุปอย่างผลิผลาม ก่อนจะอ่านข้อเขียนของเขาให้ถ่องแท้เสียก่อน นวนิยายเล่มต่างๆ ของข้อโต้แย้งที่ซับซ้อนระดับสูงทั้งหมด ความขัดแย้งต่างๆ มีอยู่ในแก่นสารทางสังคมแห่งความคิดของเขา ซึ่งเราจะได้เห็นอยู่ในมโนทัศน์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง มันเป็นความขัดแย้งที่จำเป็น ผิดลึกลอยในธรรมชาติแท้ของนักปรัชญาผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งจุดยืนทางสังคมและประวัติศาสตร์มีความจำกัด

นักปรัชญาก่อนหน้ามารกซนั้นมโนทัศน์นอภินิหารที่จะสามารถเทียบเคียงกับรัสเซีย ได้ในลัทธิมูลฐานนิยมทางสังคม (Social radicalism) เขาเขียนไว้ใน **Discourse on Political Economy** ข้อความที่เขาเองกล่าวอยู่บ่อยๆ ภายหลังเน้นถึงความสำคัญอันยิ่งยวดซึ่งมีอยู่ใน Dialogue -- ของเขา -- ที่ว่า ผลประโยชน์ใน "สหพันธ์สังคม" ล้วนอยู่บนกองทางคานคนมเงิน และก็เป็นปฏิปักษ์ต่อคนจน²⁹

เพื่อการนี้ (สหพันธ์ทางสังคม) ก็ได้จัดให้มีการคุ้มครองป้องกันอย่างใหญ่หลวงแก่คนมเงิน ผู้เป็นพระเจ้าของทรัพย์สินสมบัติอันมหาศาลของเขา และก็ยากนักที่จะยอมปล่อยให้คนจนได้ครอบครอง กระทบที่เขาสร้างขนควมมือของเขาเองอย่างสงบ ผลประโยชน์จากสังคมทั้งหมดไม่ใช่จะได้แก่คนมเงินและมีอิทธิพล

หรือการหรือ? ตำแหน่งที่จะทำเงินจำนวนมากๆ ทั้งหมด ไม่ใช่จะอยู่ในกำมือของพวกเขาหรือ? อภิสิทธิ์และสิทธิที่จะได้รับการยกเว้นไม่ใช่จะได้สงวนไว้สำหรับพวกเขาหรือ? เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ใช่จะเข้าข้างเขาอยู่ตลอดเวลาหรือ? ถ้าคนสำคัญมีชื่อเสียงโด่งดังเจ้าหน้าที่หรือกระทำการผิดทุกชีวิต หรือผิดต่างๆ พวกเขาก็ไม่ต้องได้รับการลงโทษอยู่เสมอหรือ? การทำร้ายร่างกายกระทำความรุนแรงโดยใช้กำลัง, ลอบฆ่าคน หรือแม้แต่ฆาตกรรม ถ้าผู้กระทำความผิดสำคัญ คนใหญ่คนโต ภายในชั่วเวลาไม่กี่เดือนเรื่องก็จะเงียบหายไป ไม่มีใครต้องมาคิดอะไรกันอีกเลย ใช่หรือไม่? แต่ถ้าคนใหญ่คนโตคนหนึ่งถูกปล้นสะดมหรือสับประมาท กำลังตำรวจทั้งหมดก็จะเคลื่อนไหวทันที แล้วมีคนคนบริสุทธิ์เองก็อาจจะต้องเดือดร้อนบ้างเอิญไปถูกสงสัยเข้า ถ้าเขาจำเป็นต้องฝ่าฟันไปในเส้นทางที่มอันตราย ไม่ว่าจะสายไหน ทั้งประเทศก็พร้อมแล้วด้วยกำลังอาวุธที่จะคุ้มครองป้องกันอันตรายให้ ถ้าเหล่าลอร์ดมาของเขาหักทุกคนก็จะต้องแหกหน้าไปช่วย ถ้ามีเสียงดังขึ้นที่ประตูของเขา เพียงคำเดียวที่เขาหลุดปากออกไป แล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็จะต้องเงียบลง... แม้กระนั้น ทั้งหมดความงามเขายังไม่ต้องการเงินสักฟารังเดียวเลย มันเบน

สิทธิของค่างเงินโดยไม่ต้องเสียเงินช้อ
ด้วยซ้ำไป แต่ในกรณีของคนยากคนจน
มันช่างแตกต่างกันเสียสิ้นกระไร? ยิ่ง
มนุษยชาติเป็นหนี้เขามากเพียงไร สังคม
ก็ยิ่งปฏิเสธเขามากยิ่งขึ้นเท่านั้น เขา
จำต้องแบกภาระอยู่เสมอซึ่งภาระดังกล่าว
เพื่อเพื่อนบ้านที่ร่ำรวยกว่ายอมมีอิทธิพล
เพียงพอที่จะปลุกหนี้ออกมาได้... ความ
ช่วยเหลือที่ปราศจากมูลค่าทั้งหมด สำ
หรับคนจนในเวลาที่ต้องการแล้ว เป็น
ต้องถูกปฏิเสธหมด ด้วยสาเหตุเพียงว่า
คนจนไม่มีเงินจ่ายให้ ข้าพเจ้ามองดู
คนจนไม่ว่าคนไหน ล้วนแล้วแต่จะต้อง
ประสบความพินาศโดยสิ้นเชิง ถ้าคนจน
ผู้หนึ่งเคราะห์ร้าย, มหุวิโชติศยชอ, มี
ลูกสาวสวยและมีเพื่อนบ้านที่ทรงอิทธิพล
ออกอย่างหนึ่งซึ่งมีความสำคัญไม่ด้อยไป
กว่ากันก็คือความจริงที่ว่า การสูญเสียของ
คนจน ยากลำบากในการแก้ไขเสียช่วยยง
กว่าการสูญเสียของค่างเงิน ความยาก
ลำบากในการได้มา ก็ใหญ่หลวงกว่ากัน
เมื่อเทียบกันตามส่วนสัดส่วน ในเมื่อมีความ
จำเป็นยิ่งกว่ากัน “ไม่มีอะไรจะอุปถัม
ขึ้นมาจากความไม่มีอะไร” มันเป็น
ความจริงของชีวิตเท่าๆ กับในฟิสิกส์เงิน
เป็นพิษของเงิน เงินกินแรกยากลำบาก
ในการได้มาซึ่งกว่ากันทั้งสองล้าน... ข้อ
กำหนดทมนคงทางสังคมระหว่างคนสอง
ฐานันดรอาจจะสรุปได้ล้อยคำสองสามคำ
ดังนี้ “แก่ต้องการฉัน เพราะฉันมีเงิน

และแยกจากฉัน เพราะฉะนั้น เราจึงมา
ทำความตกลงกัน ฉันจะยอมให้แก่ได้มี
เกียรติในการรับใช้ฉัน โดยมีเงื่อนไข
อยู่ว่า แกจะต้องมอบสิ่งที่แกมีอยู่เล็ก ๆ
น้อย ๆ แก่ฉัน เพื่อเป็นการตอบแทน
ต่อความเจ็บปวดที่ฉันจะ ต้องได้รับ จาก
การเป็นนายเหนือแก”^{๓๐}
ถ้าหากกรณีเป็นไปเช่นที่กล่าวมานี้ ก็ไม่
น่าประหลาดใจใด ๆ ที่เจอน้ำที่ประหมัดของการ
ปฏิวัติอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ปรากฏอยู่ในความคิด
ของรัสเซีย

ประชาชนส่วนใหญ่, ก็เช่นเดียวกับผู้
คนส่วนใหญ่ ว่านอนสอนง่ายก็แต่เฉพาะ
ในวัยเยาว์ ในเมื่อพวกเขาที่ไม่สามารถ
จะแก้ไขเสียช่วยมาได้ ในเมื่อได้มีการ
สถาปนาขบวนการประเพณีขึ้นมาแล้ว และ
อดีตก็ฝังลึกเข้ากระดูกดำ ความพยายาม
ที่จะดำเนินการปฏิรูปพวกเขา ย่อมเป็น
อันตราย และเปล่าประโยชน์ ประชา
ชนก็เช่นเดียวกับ คนป่วยที่ใจและฉลาด
พร้อมที่จะไว้วางมือเห็นแพทย์เขา ไม่
อาจจะทนทานได้ ถ้าใครวางมือลงตรง
ส่วนที่บกพร่องเพื่อแก้ไขเสียช่วย เป็น
ความจริงอยู่ที่ว่าในประวัติศาสตร์ของรัฐ
นั้น มีอยู่หลายสมัยที่ความป่วยไข้บาง
ประเภททำให้คนเราหมดสติ และกลืน
อดดไปเสียหมด ยุคสมัยต่างๆ แห่งความ
รุนแรงและการปฏิวัติกระทำต่อประชาชน
เหมือนดังเช่นวิกฤติเหล่านี้กระทำต่อบิช
เจกชนความน่าสยดสยองของอดีตเข้ามา

แทนที่ความล้มเหลวไปหมด สัน แลวนน
แล้วรัฐซึ่งถูกเป็นไปเช่นด้วยสงครามกลาง
เมือง ก็เกิดขึ้นมาใหม่อีก, ทั้งนี้ ถ้าจะ
พูดไป เกิดขึ้นมาจากเจตจำนง คำรังสรรค์
ต่อไปใหม่อีก, สดใสขึ้นมาจากเงอมมอ
แห่งมรณะ, ความเข้มแข็งแห่งชีวิตใน
วัยเยาว์...อาณัติกรรตเศยหความทะเลขอ
ทะยานที่จะพิชิตยุโรป และตัวของมัน

เองนั่นแหละจะฉีกพิชิต พวกคาคทชน
คอรตเศยหหรือเบนเพอนบานก็จะกลายมา
เป็นนายเหนือรัสเซีย และในส่วนของเรา
เองก็ด้วยการปฏิวัติ ซึ่งข้าพเจ้าถือว่า
ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ความจริง กษัตริย์
ทั้งปวงของยุโรป กำลังกระทำการด้วย
ความพร้อมเพรียงกันเพื่อเร่งรัดการปฏิวัติ
ใหม่นี้*³¹

* ความแตกต่างกันในการตีความคำว่า Alienation ระหว่างศาสตราจารย์ฟลามันแนคซ์ กับดร. เมสซารอสอยู่
ที่ว่า ศาสตราจารย์ฟลามันแนคซ์เคร่งครัดในความหมายตามที่กล่าวมาแล้ว คือถือว่าเป็นสภาวะอันหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจาก
สังคมซึ่งโดยหลักการแล้วก็ไม่แตกต่างไปจากดร. เมสซารอส เช่นคำว่า ดร. เมสซารอสตีความ Alienation อย่าง
กว้างขวางและละเอียดยิ่งกว่า กล่าวคือถือเอาความหมายต่างๆ ของคำว่า Alienation ทั้งหมด โดยเฉพาะคำว่า
“การโอนหรือการสละซึ่งยังผลให้ความหมายของ Alienation ของ ดร. เมสซารอสกว้างขวางและละเอียดยิ่งกว่า
ของนักคิดนักเขียนคนใด ไม่ว่าจะเป็นมาร์กซิสต์หรือแอนติมาร์กซิสต์

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ งานของรัสเซียที่เขียนชื่อภาษาสเปนคือ “Social Contract” ในบทที่ 4 มีคำว่า
Alienate อยู่หลายแห่งซึ่งความหมายของคำในบทแปลตรงตัวว่า “สละให้” ซึ่งความหมายศาสตราจารย์ฟลามัน
แนคซ์ไม่ถือว่า เข้าในความหมายของ Alienation ตามที่คนให้อรรถาธิบายไว้ และก็ไม่ได้เอ่ยถึงข้อเขียนนี้ของ
รัสเซียเลย ทั้ง ๆ ที่ศาสตราจารย์ฟลามันแนคซ์เป็นลูกศิษย์ของรัสเซียด้วยความสนใจเป็นพิเศษ ท่านเองก็อยู่กับที่
อัลตรันทรีวิจาร์น “Social Contract” ใน Politics and History (สำนักพิมพ์ NLB, ค.ศ. 1977)
ซึ่งคำว่า Alienation ในหนังสือนี้ คณะความหมายก็กับ Alienation ใน For Marx (สำนักพิมพ์
เพนกวิน, ค.ศ. 1969) ของอัลตรันทรี (หน้า 248)

เชิงอรรถ (เลขลำดับต่อจากบทที่ 1 ตอนที่ 1)

12. *Marx*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 4, หน้า 161-162
13. *George Novack*, อ้างโดย *Mandel*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 3, หน้า 180
14. *Erich Fromm*, *Marx's Concept of Man* (New York : Frederick Ungar, 1966), หน้า 44-45
15. *Struik*, อ้างไว้ในบทที่ 1 เชิงอรรถ 7, หน้า 37
16. *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 28
17. *Marx*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 2, หน้า 173
18. *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 33
19. *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 33
20. *Marx*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 2, หน้า 172
21. *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 33-34
22. *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 35
23. *Marx*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 2, หน้า 174
24. *Marx*, อ้างโดย *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 35
25. *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 35-36
26. *Marx*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 2, หน้า 172
27. *John Plamenatz*, *Karl Marx's Philosophy of Man* (Oxford : Clarendon Press, 1975), หน้า 13-14
28. *Plamenatz*, อ้างไว้ในเชิงอรรถ 27, หน้า 87-88
29. *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 49-50
30. *Rousseau*, อ้างโดย *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 50-51
31. *Rousseau*, อ้างโดย *Meszaros*, อ้างไว้ใน “คำชี้แจง” เชิงอรรถ 11, หน้า 51